

INSTITUT DRUŠTVENIH NAUKA
Centar za ekonomska istraživanja

DUG I (NE)RAZVOJ

BEOGRAD, 2019.

Uređivački odbor:
dr Veselin Vukotić
dr Danilo Šuković
dr Mirjana Rašević
dr Zoran Lutovac
dr Vladimir Goati
dr Predrag Petrović

Organizacioni odbor:
Ivana Ostojić
dr Jelena Zvezdanović Lobanova

Recezentni:
dr Danilo Šuković
dr Neven Cvetičanin

Izdaje:
Institut društvenih nauka, Centar za ekonomska istraživanja

Za izdavača:
dr Goran Bašić

Izdavanje ove knjige finansijski je pomoglo
Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije

Štampa:
Razvojno-istraživački centar Grafičkog inženjerstva
Tehnološko-metalurškog fakulteta

Tiraž:
150 primeraka

ISBN: 978-86-7093-218-0

SADRŽAJ

Predgovor	5
<i>Veselin Vukotić</i> Dug i (ne)razvoj	7
<i>Ljubomir Madžar</i> Državni dug kao ekonomski i društveni problem – alternativna viđenja: iluzije, zablude i manipulacije	10
<i>Petar Đukić</i> Nacionalni-javni i privatni dug: kao izazov ili pošast	27
<i>Milan Šojić</i> Dug i ekonomski razvoj	36
<i>Milica Vukotić i Jelena Zvizdojević</i> Dug kao faktor razvoja?	54
<i>Kosta Josifidiš i Alpar Lošonc</i> Relevantnost militarnog kejnzijanizma i ekonomski rast/razvoj	64
<i>Maja Drakić-Grgur i Zoran Đikanović</i> Dug i struktura finansijskog tržišta – da li postoji međuzavisnost?	80
<i>Dragana M. Đurić</i> Lekcije koje se mogu izvući iz krize duga 1982. i velike krize 2008.	89
<i>Darko Marinković</i> Napredak i razvoj – zalaganje za novi pristup	99
<i>Predrag Jovanović, Ivana Ostojić i Predrag Petrović</i> Kreditne kartice kao generator duga	108
<i>Zorica Mršević i Svetlana Janković</i> Rodno odgovorno budžetiranje – dug za socijalnu ravnopravnost	121
<i>Marija Orlandić</i> Dug i prirodni resursi	131
<i>Lidija Madžar</i> Upravljanje javnim dugom Srbije	141

<i>Spasoje Tuševljak</i> Marginalije o doktrinarnim i upravljačkim kontraverzama upravljanja dugom - u čemu (ni)je specifična Bosna i Hercegovina i Republika Srpska	149
<i>Nada G. Novaković</i> Politika zaduživanja i socijalne nejednakosti u Srbiji	159
<i>Srboljub Antić</i> Banke, dugovi i odsustvo rasta	167
<i>Ivana Katnić i Milorad Katnić</i> Zašto rastu javni dugovi?	172
<i>Vladimir Marinković i Ivan Arnautović</i> Investicije u Srbiji kao ključni pokretač ekonomskog i ukupnog društvenog razvoja	183
<i>Milorad Katnić i Bojana Bošković</i> Javni dug malih država Evrope	194
<i>Dušan Mojić</i> Šta „dugujemo“ budućim generacijama u Srbiji?	206
<i>Tatjana Stefanović</i> Javni dug i privredni rast: šta je uzrok a šta posledica	214
<i>Jelena Zvezdanović Lobanova, Mikhail Lobanov, Milan Zvezdanović</i> Izgradnja mini hidroelektrana u Srbiji: povećanje ekološke zaduženosti ili razvoj?	226
<i>Mirjana Dokmanović i Tatjana Đurić Kuzmanović</i> Rodni pogled na zaduživanje države i ostvarivanje ljudskih prava – slučaj Srbije	234
<i>Jovana Rašević</i> Monetarna politika i upravljanje javnim dugom.....	247
<i>Ivana Božić Miljković</i> Spoljni dug Republike Srbije: aktuelna dužnička pozicija, struktura i održivost spoljnog duga.....	255

P R E D G O V O R

Ovogodišnji tradicionalni naučni skup Centra za ekonomska istraživanja Instituta društvenih nauka u Beogradu održava se na temu „Dug i (ne)razvoj“. Ovaj zbornik radova je 29. u tradiciji koja je počela daleke 1989. godine.¹

Aktuelnost i značaj teme „Dug i (ne)razvoj“ potvrđuje činjenica da je upravo ovih dana Institut za međunarodne finansije objavio podatak da se svetski dug ponovo primakao svom maksimumu i iznosi neverovatnih 243 triliona USA dolara, prema 244 triliona, koliko iznosi najveći do sada zabeleženi nivo. Mnogi ekonomisti koji predviđaju da će svetska ekonomija u bliskoj budućnosti zapasti u novu svetsku finansijsku krizu, upravo se povode rekordnim razmerama javnog duga u koji je ponovo zapala svetska ekonomija.

Autori u ovom zborniku ukazuju da javni, odnosno državni dug, predstavlja jedan od ključnih načina finansiranja državnih aktivnosti, da njega čine novčani iznosi koje pozajmljuje država kako bi finansirala budžetske deficite. Posebno se ukazuje na veličinu i strukturu javnog duga kao važne faktore dinamike i strukture ekonomskog razvoja svake zemlje, kao i da iskustva sa spoljnim zaduživanjem ukazuju na nužnost opreza jer je, pored pozitivnih primera, bilo mnogo i onih u kojima je spoljni dug bio faktor nestabilnosti i dugoročnog usporavanja privrednog rasta.

¹ Do sada su održani sledeći skupovi:

Privredna reforma i ekonomska (re)definicija socijalizma (1989)
Socioekonomske prepreke reformi (1990)
Transformacija svojinskih odnosa – teorijski i empirijski aspekti (1991)
Institucionalna infrastruktura u tranziciji ka tržišnoj ekonomiji (1992)
Plasmani banaka i zaštita bankarskog kapitala u uslovima sankcija i hiperinflacije (1994)
Zastoji u jugoslovenskoj tranziciji (1995)
Svojina i slobode (1996)
Ekonomija i demokratija (1997)
Ekonomija i pravo (1998)
Sistem i korupcija (2000)
Globalizacija i tranzicija (2001)
Tranzicija i institucije (2002)
Politika i slobode (2003)
Kultura i razvoj (2004)
Pojedinaac i država (2005)
Biznis i država (2006)
Ekonomija i sociologija (2007)
Moral i ekonomija (2008)
Krizna i globalizacija (2009)
Krizna i razvoj (2010)
Balkan i EU (2011)
Stanovništvo i razvoj (2012)
Obrazovanje i razvoj (2013)
(Anti)Liberalizam i ekonomija (2014)
Globalizacija i kultura (2015)
Seobe i razvoj (2016)
Globalizacija i izolacionizam (2017)
Preduzetništvo vs. rentijerstvo (2018)

Preko 30 autora u 24 rada ovog zbornika analiziraju, pored pomenutih suštinskih pitanja javnog duga, i druga, isto tako važna pitanja, kao što su odnos javnog duga i privrednog rasta, problem upravljanja dugovima, specifičnosti zaduživanja malih zemalja, istorijat zaduživanja na globalnom planu i sl. Nadamo se da će ovaj zbornik doprineti širenju naših saznanja o fenomenu državnog duga, što bi bio doprinos racionalnijoj politici javnog zaduživanja, bez obzira na onu narodnu da je „dug loš drug“.

Beograd, 17. 5. 2019. godine

Danilo Šuković